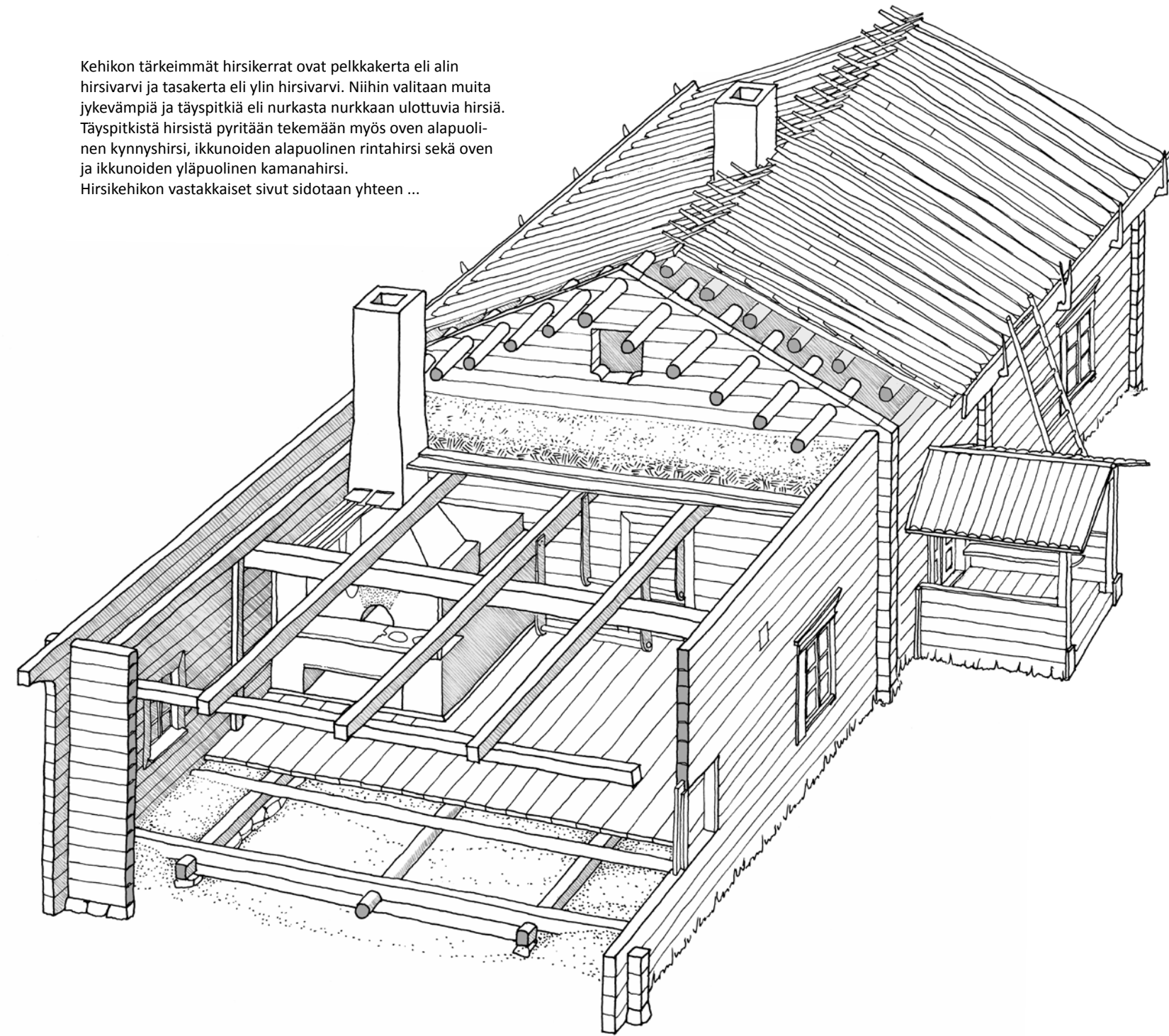

HIRSIRAKENTAMINEN

Kehikon tärkeimmät hirsikerrat ovat pelkkakerta eli alin hirsivarvi ja tasakerta eli ylin hirsivarvi. Niihin valitaan muita jyrkempiä ja täyspitkiä eli nurkasta nurkkaan ulottuvia hirsistä. Täyspitkistä hirsistä pyritään tekemään myös oven alapuolinen kynnyshirsi, ikkunoiden alapuolinen rintahirsi sekä oven ja ikkunoiden yläpuolinen kamanahirsi. Hirsikehikon vastakkaiset sivut sidotaan yhteen ...

Hirsikehikko

Hirsirakentaminen perustuu hirsistä tehtyihin kehikoihin. Hirsikehikossa vaakasuuntaiset hirsikerrat eli -varvit sovitetaan toistensa päälle eli varataan ja sidotaan kehäksi nurkkaliitoksilla eli salvaimilla. Salvainten teko ja varaaminen ovatkin salvomisen eli kehikon veistotyön tärkeimmät työvaiheet. Varauksen ja salvainten lisäksi hirret voidaan kiinnittää toisiinsa puutapeilla eli vaarnoilla ja aukkojen pielissä karoilla, pienoilla tai pihtipuilla.

Rakennuksen hirsikehikko toimii samanaikaisesti sekä kantavana runkona että seinien lämmöneristeenä, julkisivuna ja sisäpintana. Salvomalla voi tehdä myös vaikkapa uuninperustuksia ja saunanlauteita.

Vanhastaan hirsirakentamisen perusyksikkö on väliseinätön, itsenäinen, suorakaiteen tai neliön muotoinen hirsikehikko. Paritupa syntyy asettamalla kaksi tällaista perusyksikköä lähelle toisiaan siten, että niiden väliin jää tyhjä tila eli sola. Solasta voi sitten tehdä porstuan salvomalla kehikoiden väliin etu- ja takaseinän. Samalla tavalla voi tehdä esimerkiksi pitkiä piharakennuksia, joissa voi olla kolme tai

neljä itsenäistä kehikkoa ja niiden väliin salvottuja huoneita. Itsenäiseen hirsikehikkoon voi myös salvoa uuden huoneen siten, että yksi kehikon ulkoseinistä hyödynnetään väliseinänä. Silloin uutta huonetta varten tarvitsee salvoa vain kolme seinää. Tämä kolmiseinäinen kehikko tuetaan karojen tai tukipiirujen avulla ehjään kehikkoon.

Uudempi tapa on salvoa koko rakennus yhdeksi kokonaisuudeksi, jossa myös väliseinät ovat kiinteä osa hirsikehikkoa.

Kehikkoa salvottaessa hirsistä joudutaan jatkuvasti valitsemaan ja sovittelemaan, jotta hirsivarvit saadaan nousemaan tasaisesti ja vaakasuorina. Kunkin varviin varataan keskenään samankorkuisia hirsistä ja jokaiseen nurkkaan salvotaan päällekkäin vuorotellen hirren latva- ja tyvipuoli. Jos yksi nurkka pyrkii jäämään muita matalammaksi siihen salvotaan seuraavassa varvissa keskimääräistä järeämpien hirsien tyvipäät. Hirret onkin lajiteltava huolellisesti ennen salvuutyöhön ryhtymistä, jotta työ käy sujuvasti ja erikorkuiset hirret saadaan hyödynnettyä mahdollisimman tarkkaan ...

Talonpoikainen rakennusoppi

Kallion Savo-seura

Salvominen

Hirsikehikon tärkein työvaihe on salvominen eli hirsien varaaminen ja nurkkaliitoksen tekeminen. Salvomiseen liittyvät työt, kuten varauksen ja lovien mittaaminen ja merkitseminen, veistäminen ja loveaminen tehdään käytännössä yhtenä työsuorituksena.

Salvomistyö on pääosin kuvattu otsikon Varaaminen alla, kun taas erilaisten nurkkaliitosten ominaisuuksista ja niiden tekotavoista on kerrottu tarkemmin luvussa Salvaimet.

Salvomiseen kelpaa yhtä lailla tuore kuin kuiva pelkka. On kuitenkin huomattava, että hyvästä taa-peloinnista huolimatta pelkat saattavat kuivuessaan vääntyä. Siksi kuivienkin pelkkojen suoruus tulee tarkistaa ennen varaamista. Ennen kiertyneen pelkan sovittamista salvokseen se tulee oikaista ainakin salvainten kohdalta: pelkan päät linjataan uudestaan vajaan metrin matkalta ja veistetään ...

